

Femtio år sedan kuppen i Chile

Femtio år sedan kuppen i Chile

Datumet 11 september 1973 är välkänt över hela världen för vad som hände i USA år 2001. Men 11 september var ett ökänt datum långt innan dess.

För chilensare, kubaner och andra latinamerikaner är det 1973 som förknippas med 11 september. Denna dag störtades Chiles demokratiskt valde president Salvador Allende i en blodig militärkupp. Han stupade i försvaret av sitt land.

Hur var situationen före kuppen 1973? Flera stora multinationella företag hade ägarintressen i Chiles gruvor och andra företag och agerade mot Allendes socialistiska politik och planer på nationaliseringar. Chiles militär fick ekonomiskt stöd från dessa företag i USA i uttalad avsikt att genomföra en statskupp. CIA agerade för att destabilisera Allendes regering genom stöd till högergrupper. En strejk iscensattes bland landets transportföretag, vilket ledde till matbrist. Efter kuppen gratulerades Pinochet av de multinationella företagen. USA blev militärjuntans store vän, och i medier kunde vi se president Nixons utrikesminister Henry Kissinger skaka hand med diktatorn.

Kuba hade sedan flera år innan 1973 haft ett speciellt förhållande till Chile. Chile var det första av många länder som senare skulle följa att ta emot kubansk hjälp efter en naturkatastrof. I maj 1960 skakades staden Valdivia i södra Chile av en jordbävning som dödade tusentals, gjorde ca 20 000 hemlösa och påverkade livet för mer än två miljoner chilensare. Kubanerna, som bara året innan i januari 1959, gjort revolution i sitt eget land, sände hjälp till Chile: en medicinsk brigad, fältsjukhus, sjukvårdsmaterial, livsmedel och kläder. Den chilenske socialistiske oppositionspolitikern Salvador Allende, som då befann sig i Havanna, berättade senare hur han såg lastbilar som rullade förbi med förnödenheterna från Kuba och upplevde generositeten från det kubanska folket som gav av vad de egentligen behövde själva.

Efter kuppen i Chile följde en brutal militärdiktatur under general Augusto Pinochet. Tusentals chilensare torterades, dödades eller försvann. Flera miljoner flydde landet. Till vårt land kom omkring 36 000 flyktingar från Chile under de 17 år som militärdiktaturen varade. Sverige är det land i Europa som tagit emot flest flyktingar från kuppens Chile.

Varför valde så många från Chile att komma hit? Att Olof Palme var statsminister och känd för sin hållning mot USA:s krig i Vietnam spelade säkert in. En annan viktig person var Harald Edelstam, som var ambassadör för Sverige i Santiago de Chile 1973. Han var känd som den som modigt och med risk för sitt eget liv agerade för att rädda oppositionella från att arkebuseras av militärdiktaturen. Många av dem, såväl chilensare som andra latinamerikaner och särskilt kubaner, fick en fristad på den svenska ambassaden.

Harald Edelstams insatser har skildrats i filmen **Svarta nejlikan** av Ulf Hultberg och Åsa Faringer.

I Svensk-Kubanska Föreningen har vi genom åren haft många medlemmar med ursprung i Chile. Många av dem har också

medverkat aktivt i vår förening med att kämpa för Kubas sak. De har burit Kubas fanor i demonstrationer, de har organiserat aktiviteter, spridit informationsmaterial om Kuba och hållit tal och mycket ofta sjungit och spelat på våra arrangemang. De har lagat mat på våra fester och andra aktiviteter. Chilenska piroger blev en del av den nya svenska förortskulturen. Men framförallt har chilenska organisationer varit våra samarbetspartners och många chilensare har under årens lopp deltagit som styrelsemedlemmar i vår förening, såväl nationellt som i våra lokala organisationer runtom i Sverige.

I vår förening delar vi alla dessa våra kamraters sorg över de nära och kära anförvanter och vänner som de miste i och efter kuppen i Chile den 11 september år 1973.

Louise Österlin, ur Tidskriften Kuba nr 3/2023

Medlemmar i Svensk-Kubanska Föreningen får Tidskriften i brevlådan 4 gånger per år då den ingår i medlemsavgiften.

Gillar du det Svensk-Kubanska Föreningen gör?

Vill du bidra till kampen mot den omänskliga blockaden?

Swisha en tjuga eller valfri summa till

123 589 0975 eller pg **40 54 11 – 0**

Ett ännu mer betydelsefullt stöd är medlemskap!

Ange namn, e-post, adress och skicka 300 kr för ett års medlemskap

(150 kr för pensionärer, arbetslösa och studerande)

– samma swish/pg som ovan